

II MAAILMA JA EUROOPA MAJANDUS

Kuigi maailmamajanduse kasvuväljavaateid hinnatakse varasemate perioodide taustal jätkuvalt heaks, on kasvuootused kevadega võrreldes pessimistlikumad. 2007. aasta esimese poole majanduskasv ei ole ootustele täiel määral vastanud ning peale selle on juulist alates täiendavaks riskiteguriks kujunenud Ameerika Ühendriikide kinnisvaraturult alguse saanud likviidsuskriis. 2007. aasta teisel poolel juba laekunud väheste andmete põhjal on maailmamajanduse väljavaadete kohta ühest hinnangut raske anda. Majanduskasvu aeglustumine võib kujuneda järsemaks, kui senise tsükli põhjal kevadel eeldati. Sellele vaatamata on kasvuprognose seni väiksemaks korrigeeritud siiski vaid 0,1–0,3 protsendipunkti ulatuses.

RAHAPOLIITILINE KESKKOND

Et käesoleva aasta sügisel on maailmamajanduse kasvuväljavaateid ohustavad riskid kasvanud ja pankadevahelised laenuintressimäärad tõusnud, siis mitmed keskpangad üritavad neid surveid vähendada, andes turgudele lisalikviidust.

Osa keskpanku on intressimäärade tõstmise plaanid külmutanud ja teised on asunud baasintressimäärasid langetama. Ameerika Ühendriikide Föderaalreserv alandas septembris baasintressimäära 4,75% tasemele ning turuosalisel ootaval intressimäärade jätkuvat vähenemist 2008. aasta suveni. Nõrgenenud majanduskasvu tõttu jättis Jaapani keskpank oma baasintressimäära taseme muutmata, kuigi veel paar kuud tagasi oodati keskpangalt tõusutsükli jätkamist. Ka Euroopa Keskpank ei ole juunist alates rahapoliitilisi intressimäärasid tõstnud ning turuosalisel ei eelda nende muutmist ka järgneva 12 kuu vältel. Rootsi keskpank soovust pidid septembris inflatsioonisurve vältimiseks tõstma baasintressimäära 3,75%ni.

Valuutaturgudel tõi finantsprobleemide süvenemine kaasa USA dollari ja Inglise naela odavnemise euro suhtes. Seejuures ületas euro hind dollarites 1.39

taseme, mis tähendab, et euro kurss on jõudnud kõrgeima tasemeni selle käibimisaja jooksul.

INFLATSIOON

Aasta algul püsinud ootus, et käesoleval aastal kujuneb väline hinnasurve väiksemaks kui varem, ei täitunud. Esimesel poolaastal tarbijahindade kallinemise kasvutempo tööstusriikides küll alanen, kuid septembrist alates on märgata nafta- ja toormehindadest johtuvat survet inflatsiooni kiirenemiseks.

Euroalal tõusis tarbijahindade inflatsioon augusti vähem kui 2%lt septembris 2,1%ni. Selle peamine põhjus oli naftahinna kallinemine ja sellega seotud võrdlusbaasi efekt. Suurt mõju avaldasid ka toormehinnad. Prognooside järgi püsib inflatsioonimäär üle 2% taseme ka 2007. aasta lõpukuudel ja 2008. aasta alguses. Seejärel hinnakasv taas aeglustub. Ka alusinflatsioon on euroalal püsinud 1,9% tasemel juba rohkem kui pool aastat, samas kui rahapakkumise ja tööjõukulude kasv on hakanud viimastel kuudel kiirenema. Kokkuvõttes ei ole inflatsiooni kiirenemise oht euroalal kadunud.

Läänemere-äärsetes, Euroopa keskmisest kiiremini kasvavates riikides on ka inflatsioonitempo veidi kiirem ja võib kaubavahetuse kaudu mõjutada kaupade hindu Eestis.

KASVUVÄLJAVAATED

Reaalmajandusele pole likviidsuskriis seni veel suuremat mõju avaldanud. Rahastamistingimuste karmistumine vähendab sisenõudlust eelkõige tööstusriikides, kuid riskid on suurenenud ka arenevatel turgudel. Võimaliku likviidsuskriisi negatiivne mõju reaalmajandusele on eeldatavalt suurim Ameerika Ühendriikides, kus kasv võib juba IV kvartalis märgatavalt aeglustuda, kuid avaldub ilmselt ka Kanaadas, Mehhikos ja mõnes Aasia arenevas riigis. Hiina majanduskasvu puhul, mis oli esimesel poolaastal

väga kiire, märgatavat aeglustumist siiski ei prognoosita.

Euroopa majanduskasv oli esimesel poolaastal kiire ning mitmed aktiivsusedeksid on tõusnud rekordiliste tasemetega lähedale. Kolmanda kvartali oodatav 2,6% majanduskasv jääb aga eeldatavalt kõrgpunktiks, kui arvestada eksportiva sektori seotust Ameerika Ühendriikidega kaubavahetuse kaudu ning karmistuvaid finantseerimistingimusi. Võrreldes mitme varasema aastaga seisneb peamine erinevus selles, et Euroopa sisenõudlus on nüüd tugevam. Ka tööpuuduse tase püsib viimase paarikümne aasta madalaimal tasemel.

Soome ja Rootsi majanduskasv eelduste kohaselt mõnevõrra aeglustub järgnevatel aastatel, kuid ületab eeskätt tänu tugevale sisenõudlusele jätkuvalt potentsiaalset taset. Üldjoontes sama hinnang kehtib ka Leedu ja Läti kohta.

FINANTS- JA TOORMETURUD

Maailma aktsiaturud on 2007. aastal olnud eelmisest aastast heitlikumad ning üldise kasvutrendi puhul on eristatavad järsemad tõusu- ja korrektsooniperioodid. Suvel finantsturge haaranud ärevus muutis ettevaatlikuks ka aktsiaturud. Aktsiaturgude kasv küll kiirenes septembris võrreldes augusti keskpaiga madalseisuga, kuid on jätkuvalt volatiilne. Aktsiaturgude peamised indeksid muutusid septembri alguses suhteliselt vähe, kuivõrd turuosalisel ootaval selgust likviidsuskriisi edasise arengu suhtes. Valitsusvõlakirjade intressimäärad püsisid baasintressimäärade alandamise ootuses langustrendil.

Ärevus finantsturgudel mõjutas ka kullahinda, mis tõusis septembri alguses viimase 27 aasta kõrgeima tasemeni, ületades kindlalt 700 dollari taseme untsist.

Toormehinnad on jätkuvalt kallinemas. Aasta algusest saadik tõusnud naftahind saavutas 2007. aasta oktoobris läbi aegade kõrgeima taseme, kui

barreli hind kerkis 85 dollarini. Naftahinna prognoosi ümbritseb suur ebakindlus ja erinevate institutsioonide hinnaprognosid jäävad järgneva paari kuu ettevaates 50–100 dollari vahemikku. Nõudlus nafta järele on suur, kuid selle tootmisvõimsus ikka veel piiratud. Metalli ja puidu prognoositud kallinemisele lisandus sügissuvel toiduainete hinnatõus, mida põhjustas peale tugeva nõudluse ka halvast ilmastikust johtuv tavapärasest väiksem saak, põllumajandusliku toorme kasutamine biokütuse tootmiseks ning vähenenud varud.